

DOI: 10.20535/2522-1078.2023.1(13).287503

УДК 37.091.31-059.1

Надходження до редакції: 10.06.2023

Прийняття до друку: 23.08.2023

Фіялка С. Б.

канд. наук із соц. комунікацій, доц. кафедри видавничої справи та редагування Навчально-наукового видавничо-поліграфічного інституту, КПІ ім. Ігоря Сікорського, м. Київ, Україна, fiyalka@i.ua
ORCID: 0000-0002-1855-7574

Гончарук Т. Г.

студент кафедри видавничої справи та редагування Навчально-наукового видавничо-поліграфічного інституту, КПІ ім. Ігоря Сікорського, м. Київ, Україна, tamaratoma11@gmail.com

Fiialka S.

PhD of Social Communications, Associate Professor at the Department of Publishing and Editing, Publishing and Printing Institute of Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, Kyiv, Ukraine, fiyalka@i.ua
ORCID: 0000-0002-1855-7574

Honcharuk T.

Student of the Department of Publishing and Editing, Educational and Scientific Publishing and Printing Institute of Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, Kyiv, Ukraine, tamaratoma11@gmail.com

ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ВИДАВНИЧА СПРАВА ТА РЕДАГУВАННЯ»

PERSONALLY ORIENTED APPROACH DURING THE PROFESSIONAL TRAINING OF THE STUDENTS SPECIALIZING IN «PUBLISHING AND EDITING»

В епоху соціально-культурних трансформацій воєнного часу та зростання масштабів охоплення студентів дистанційною освітою актуалізується особистісна зорієнтованість навчання, яка передбачає використання методів проблемних ситуацій, диференційоване навчання, дискусії тощо. При цьому роль викладача трансформується з традиційного «джерела знань» до тренера, ментора, консультанта. Сучасне навчання має відповідати здібностям, можливостям, мотивації та інтересам кожної особистості; передбачати діалогічність, діяльнісно-творчий характер; бути спрямованим на підтримку індивідуальних запитів здобувача освіти; передбачати альтернативи стандартним шляхам вирішення проблем. У статті продемонстровано досвід використання особистісно орієнтованого підходу під час навчання студентів кафедри видавничої справи та редагування КПІ ім. Ігоря Сікорського. Під час дослідження було використано пошуково-бібліографічний метод, метод педагогічного експерименту, а також загальнонаукові методи аналізу,

синтезу, класифікації, систематизації та узагальнення отриманих результатів. Особистісно орієнтований підхід розглядається як комплексний вплив на особистість з урахуванням її індивідуальних особливостей, що базується на принципах гуманності, розвитку, самовизначення, творчої самореалізації. В умовах дистанційної освіти реалізації особистісно орієнтованого підходу сприяє платформа Moodle, яка передбачає активну позицію студента в навчальній діяльності. Як інструмент організації навчальної діяльності використовуються також соціальні мережі. Подальшого вивчення потребують питання розроблення навчально-методичного супроводу, удосконалення дистанційного навчання майбутніх фахівців на засадах особистісно орієнтованої навчальної взаємодії.

Ключові слова: особистісно орієнтований підхід, видавнича справа, проблемне навчання, дискусія, дистанційна освіта, індивідуалізація, диференціація.

In the era of socio-cultural transformations and the growing scale of distance education, the personal orientation of learning is being updated, which involves the use of problem-solving methods, differentiated learning, and discussions. At the same time, the role of the teacher is transformed from a traditional "source of knowledge" to a coach, mentor, consultant, and training corresponds to the abilities, opportunities, motivation and interests of each individual; assumes dialogicity, activity-creative character; use of modern educational environment; focus on supporting the individual requests of the education seeker; rejection of standard ways of solving problems. The article demonstrates the experience of using a person-oriented approach during the education of students of the department of publishing and editing. In the research process, the search and bibliographic method, the method of pedagogical experiment, as well as general scientific methods of analysis, synthesis, classification, systematization and generalization of the obtained results were used. The personally-oriented approach is considered as a complex influence on the individual, taking into account his individual characteristics, based on the principles of humanity, development, self-determination, creative self-realization. In the conditions of distance education, the Moodle platform promotes the implementation of personal orientation, which provides for an active position of the student in educational activities. Social networks are also used as a tool for organizing educational activities. The issues of developing educational and methodological support, improving distance learning of future specialists on the basis of personally oriented educational interaction require further study.

Keywords: person-oriented approach, publishing, problem-based learning, discussion, distance education, individualization, differentiation.

Постановка проблеми. За сучасних умов «культ успішності та дисципліни замінюється орієнтацією на особистість з її претензіями на своє

місце в новому світі» [11, с. 177]. При цьому актуалізується потреба в особистісно орієнтованому навчанні, яке передбачає формування індивідуальної освітньої траєкторії та перенесення акцентів зі стандартизованих знань, умінь і навичок на індивідуальні досягнення пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Тобто йдеться про формування компетентностей студентів з огляду на їхні інтереси та можливості [6], а також виокремлення зі світової практики найефективніших рис, властивостей, підходів до формування особистості майбутнього фахівця [10].

Мета особистісно орієнтованого навчання — це психолого-педагогічне сприяння кожному здобувачу освіти у формуванні його як учасника навчального процесу, який може взаємодіяти з іншими суб'єктами та бути активним членом соціуму [7, с. 121–122]. Воно передбачає використання технологій групового навчання; навчання як дослідження; технологій проєктного навчання тощо [8].

За висновками Л. Варзацької, «особистісно зорієнтована освіта програмує нагромадження думки в процесі педагогічної співпраці, де учень стає на шлях учіння, а педагог опановує способи розвивальної допомоги. Пізнання організовується як дослідження, експеримент, а не як передавання готових знань, умінь і навичок» [3, с. 48].

Принципами особистісно орієнтованого навчання стає розвиток знань через комунікацію, критичне мислення та вирішення проблемних ситуацій. Викладач має створити умови для того, щоб у студента була можливість залучати свій досвід, розвивати комунікативні навички та організаторські здібності, ухвалювати рішення та нести за них відповідальність, адаптувати очікувані результати навчання під особистісні якості, активізувати внутрішні мотиваційні механізми [14; 15]. Тобто роль викладача трансформується з традиційного «джерела знань» до тренера, ментора, консультанта.

До змісту особистісно орієнтованої освіти ставлять певні вимоги: навчальний матеріал має забезпечувати виявлення суб'єктивного досвіду здобувача освіти, зокрема досвіду його попереднього навчання; у процесі навчання потрібно постійно узгоджувати досвід студентів з науковим змістом здобутих знань; можливість самоосвіти, самовираження; вибір змісту, виду й форми навчального матеріалу для виконання практичних завдань; виявлення та оцінювання способів самостійної навчальної роботи студентів [9]. При цьому радять уникати «використання звичних методів, що передбачають односторонній вплив викладача, який є головним і єдиним організатором навчального процесу, визначає

цілі, ігноруючи особисті мотиви і життєві настанови студентів, контролює і регламентує їхні дії» [1, с. 183].

В Україні оновлення як змісту навчання, так і форми його подання зі зміщенням у бік індивідуалізації, особистісної зорієнтованості актуалізується в епоху безпрецедентних соціально-культурних трансформацій та зростання масштабів охоплення студентів дистанційною освітою спершу внаслідок пандемії COVID-19, а з 24 лютого 2022 р. — повномасштабної агресії РФ.

Мета статті — узагальнити досвід використання індивідуально орієнтованого підходу під час підготовки студентів спеціалізації «Видавнича справа та редагування» в Навчально-науковому видавничо-поліграфічному інституті КПП ім. Ігоря Сікорського.

Методи. Під час дослідження було використано пошуково-бібліографічний метод (пошук наукових публікацій українською та англійською мовами за релевантними ключовими словами), а також метод педагогічного експерименту (імплементация адаптованого до умов дистанційного навчання та сучасних вимог ринку праці індивідуально орієнтованого підходу під час викладання дисциплін за освітньо-професійною програмою з видавничої справи та редагування в Навчально-науковому видавничо-поліграфічному інституті КПП ім. Ігоря Сікорського), а також загальнонаукові методи аналізу, синтезу, класифікації, систематизації та узагальнення отриманих результатів.

Результати дослідження. Поділяючи думку О. Дубасенюк, ми розглядаємо особистісно орієнтований підхід як комплексний вплив на особистість з урахуванням особистісних особливостей здобувачів освіти, що базується на принципах гуманності, розвитку, самовизначення, творчої самореалізації, та як тактику, що передбачає виявлення практичних аспектів розв'язання проблеми на основі особистого досвіду. Тобто цей підхід дає змогу з'ясувати специфіку побудови діяльності учасників освітнього процесу на принципах поваги до особистості, довіри, забезпечити розкриття й максимальне використання суб'єктного досвіду [4].

В умовах реалізації особистісно орієнтованої технології навчання характеризується такими ознаками: 1) самостійна пізнавальна, діяльність та творча активність; 2) розвиток особистісної комунікативної компетентності; 3) сприймання процесу навчання як суб'єкт-суб'єктної взаємодії (навчальна взаємодія передбачає партнерство учасників навчального процесу, побудоване на ідеях гуманізму, стимулювання

до творчої діяльності, самореалізації як студента, так і викладача), наявність атмосфери співпраці; 4) диференціація та індивідуалізація процесу досягнення навчальних цілей різної складності та проблематики.

Ідеться також про актуалізацію м'яких навичок майбутнього фахівця в царині видавничої справи та редагування, які можна згрупувати (за результатами дослідження автором вимог роботодавців до пошукачів роботи за редакторським фахом) так: 1. Дотримуватися принципів професійної етики. 2. Володіти лідерськими, менеджерськими навичками. 3. Бути креативним, інноваційним. 4. Прагнути та бути здатним навчатися й самовдосконалюватися. 5. Мати ораторські навички, уміти вести переговори й досягати згоди, а також налагоджувати професійні контакти. 6. Бути стресостійким. 7. Адаптуватися до формату медіа та до змін, бути мультизадачним. 8. Мати навички таймменеджменту. 9. Бути причетним до організації, вливатися в колектив, працювати в команді. 10. Мати критичне мислення, здатність приймати рішення в умовах невизначеності. 11. Мати системне мислення, уміти орієнтуватися в суспільно-політичному житті країни і світу, організовувати підготовку контенту «під ключ». 12. Уміти дотримуватися інструкцій і стандартів, мати високу концентрацію уваги. 13. Мати емоційний інтелект, бути толерантним, Редакторські професії є соціально орієнтованими й динамічними, а потреба в зазначених м'яких навичках визначається умовами створення контенту та специфікою медіапродукту [13].

Структурною одиницею особистісно орієнтованого навчання є ситуація — подія, що вимагає прояву вибірковості (потреба і здатність робити вибір цінностей, вчинків, рішень, адекватно реагувати на події, вчинки інших); рефлексивності (здатність до самоаналізу, створення свого іміджу, самооцінка); ставлення до іншого, орієнтації на іншого, прагнення до усвідомлення сенсу життя, відповідальності, самоорганізації, творчості, самореалізації, внутрішньої свободи [11].

Особистісно орієнтоване навчання на кафедрі видавничої справи та редагування Навчально-наукового видавничо-поліграфічного інституту впроваджується насамперед через індивідуалізацію та диференціацію освітнього процесу. З тієї самої теми для студентів неоднакового рівня володіння матеріалом та з різними інтересами викладач створює диференційовані завдання. Наприклад, за темою практичного заняття «Редагування дитячих видань соціальної тематики» з вибіркової дисципліни «Редагування дитячих видань» студентам пропонується кілька завдань: підготувати текст для дитячої аудиторії,

у якому б порушувалися проблеми булінгу, дискримінації за різними ознаками або описувалося життя людей з інвалідністю; 2) відредагувати вже готові тексти; проаналізувати мовні засоби, які впливають на читача; 3) протестувати тексти на юних слухачах, зафіксувавши враження дітей.

Диференційованість допомагає зробити навчальний процес більш цікавим та різноманітним. Якщо студент не має бажання проявляти творчість у виконанні завдання, він може проаналізувати готовий текст, висловити свої рефлексії, розвинути критичне мислення. Водночас є завдання, які допомагають студентові самореалізуватися, відчути себе в ролі автора, проявити нестандартне бачення та підхід до роботи.

На практичному занятті з цієї ж дисципліни «Читацька психологія дітей різного віку. Видання для молодших школярів» студенти презентують белетризованої біографії відомих письменників, музикантів, спортсменів, художників, науковців, нанизуючи на біографічну канву (дата й місце народження та смерті; інформація про родину й дитинство; найвизначніші досягнення; основні події в житті; історичне значення постаті) факти, які здатні утримувати увагу юного читача. Крім того, студенти можуть представляти свої редакторські висновки щодо наявних на українському та світовому ринку белетризованих біографій для дітей, ділитися творчими ідеями щодо дизайну видавничих проєктів.

На практичному занятті «Читацька психологія дітей різного віку. Видання для дошкільнят» здобувачі освіти пропонують для обговорення проєкти дитячих абеток різної тематики (абетка квітів, абетка музичних інструментів, абетка Космосу, океанічна абетка, абетка динозаврів, абетка казкових героїв, абетка гаджетів тощо). Усі отримують завдання підготувати словник і 4-5 супровідних текстів на різні літери. Окремі студенти за власним бажанням ілюструють проєкт і готують його повністю в електронному або друкованому форматі. Згодом студенти використовують напрацювання з практичних занять під час оформлення дипломних проєктів та як портфоліо для роботодавців.

Важливо, що під час дистанційного навчання відбувається колективне обговорення виконаних робіт. Студенти навчаються один в одного та отримують рекомендації викладача. Здобувачі, які не присутні на практичних заняттях, отримують зворотний зв'язок до власних робіт і доступ до виконаних завдань однокласників, щоб мати можливість з ними ознайомитися та висловити свою думку.

Активно використовується метод групових проєктів. Наприклад, студенти кафедри готують проєкти з дисциплін, присвячених редакторській підготовці різних видів видань, у групах по чотири-п'ять осіб. Група визначає тематику групового проєкту колективно. Наприклад, один із проєктів 2021–2022 рр. з «Редагування дитячих видань» — пізнавальне видання «Стмак» про звички здорового і нездорового харчування. Цільовою аудиторією проєкту є діти молодшого шкільного віку. Видання готувало п'ятеро студентів: двоє писали тексти, двоє розробляли дизайн і верстали, одна студентка редагувала. На останньому етапі вся група обговорювала й узгоджувала редакторські виправлення під керівництвом викладача. До того ж з метою наукового редагування було залучено експертів — фахівців з біології та медицини. Усі наукові факти додатково було підтверджено посиланнями на авторитетні наукові джерела.

У результаті командної співпраці над проєктами учасники налагоджують стосунки, навчаються розуміти та поважати думку один одного, обмінюються ідеями та мають змогу проявити себе саме в тій сфері, яка вдається найкраще, і повчитися того, що поки що вдається менше. Так створюється не конкуренція, а проявляються синергетичний ефект.

Робота студентів у команді є максимально наближеною до роботи справжньої редакції. Це готує майбутніх фахівців до реалій видавничої практики, вирішення проблемних ситуацій, ведення переговорів із застосуванням онлайн-технологій, дотримання дедлайнів, ефективного планування своєї діяльності.

На кафедрі видавничої справи та редагування активно використовується і проблемне навчання — організація освітнього процесу, суть якого полягає у створенні на заняттях проблемних ситуацій, завдяки яким формується критичне мислення. Цей метод підвищує активність студентів, розвиває їхню допитливість, мотивацію до навчання, формує навички аналізу, синтезу та колективного вирішення професійних проблем.

Наприклад, на лекції з «Редагування навчальної літератури» розглядаються й аналізуються тексти підручників, зокрема уривок з повісті «Миколчині історії» М. Павленко, розміщений у підручнику з читання для 2 класу НУШ, де є такі слова, як «Катька-зубрилка», «пияк», «абиздошка» та йдеться про «жорстокі дитячі ігри з псом». Студенти ознайомлюються з уривком, а потім — з коментарями щодо цього тексту Н. Шевченко, О. Халепи, О. Українця та самої авторки М. Павленко. Так, мама семирічної дитини, Н. Шевченко, яка зініціювала дискусію в

соцмережах щодо цього тексту, стверджує, що таких творів не повинно бути в підручниках. Учителька біології та письменниця О. Халепа теж виступає проти, наголошуючи, що в підручниках для молодших школярів не місце реаліям дорослого життя, а діти мають вірити в казку, диво й супергероїв, а не читати тексти про жорстокий світ, адже навколо й так забагато негативу: карантини, війни, катастрофи, депортації, численні факти булінгу тощо.

Натомість письменник, перекладач, засновник та автор YouTube-каналу «Твоя підпільна гуманітарка» О. Українець наголошує, що потрібно припинити гратися в гіперопіку за зразком радянської педагогіки, а підручник має бути провідником, зокрема, і у світ колізій дорослого життя, розповідаючи дітям про неповні сім'ї, інвалідність, хвороби, самопізнання, сексуальність тощо.

Наприкінці розглядається коментар авторки тексту М. Павленко, яка небезпідставно зазначає, що твір «Миколчині історії» вже понад 15 років отримує від читачів тільки позитивні відгуки, а література — це не тільки те, що нам подобається, бо життя складніше й різноманітніше, ніж просто «чорне» і «біле». Тобто авторка вважає, що література в школі не повинна бути штучною, а персонажі — одновимірними. До того ж М. Павленко наголошує, що її дозволу на введення уривку твору до підручника для 2 класу ніхто не питав (що, однак, на той час не суперечило законодавству про авторське право щодо текстів, які використовуються з навчальною метою), а «Миколчині історії» насправді рекомендовані програмою аж у 5 класі.

Після ознайомлення з текстом і коментарями студенти дискутували й формували власну думку щодо цієї ситуації. Зрештою, більшість схилилася до того, що інформація в підручниках не має бути позбавленою життєвих реалій. Водночас студенти як майбутні редактори й фахівці мали нагоду вчергове замислитися над етичними аспектами поводження з авторами, зокрема тими, твори яких включаються до навчальних видань.

Коли викладач створює проблемну ситуацію, то керується такими методичними прийомами: створює суперечливу ситуацію, після чого пропонує самостійно її розв'язати; показує одну ситуацію з різних ракурсів і позицій; налаштовує на дискусію; спонукає здобувачів освіти до порівняння, аналізу матеріалу, заставлення фактів.

Використовуючи технологію проблемного навчання, викладач ставить проблему, спонукає спостерігати за динамікою міркувань, робить студентів співучасниками пошуку рішення. Відтак ситуація

переводиться з педагогічної площини в психологічну та етичну, генеруються додаткові ідеї щодо розв'язання проблеми. Матеріалом для створення проблемних ситуацій стають різножанрові тексти друкованих та інтернет-медіа, окремі поняття й образи, суперечності між змістом і його відображенням тощо. При цьому аналізована інформація є відправною, а не кінцевою точкою критичного мислення, адже, щоб сформулювати рішення, потрібно обробити масив «сировини» — фактів, ідей, текстів, теорій, концепцій. Здобувачі освіти навчаються розрізняти фактичну інформацію та оціночні судження; факти та пропозиції; знаходити логічні помилки в міркуваннях; розрізняти релевантні і нерелевантні аргументи. Зрештою, вони розвивають і соціальне мислення, адже конструюють власну особистість, працюючи в конкретній соціальній спільноті [12].

Будь-яке проблемне завдання передбачає не прямолінійне й просте вирішення проблеми, а таке, що потребує аналізу й синтезу, дослідження та узагальнення фактів і відомих позицій, а також таке, що стимулює студентів до продовження пошуку можливих рішень. Формується здатність приймати спільні й консолідовані рішення, спираючись на факти та аргументуючи власні погляди й бачення. Ідеться не лише про здатність «навчатися вчитися», а й навчатися сумніватися, виявляти творче мислення, яке характеризується такими ознаками, як:

- швидкість — кількість ідей, що виникають за одиницю часу;
- гнучкість — здатність швидко переходити від однієї ідеї до іншої;
- оригінальність — здатність генерувати ідеї, парадоксальні, несподівані рішення, які відрізняються від загальноприйнятих;
- допитливість — уміння дивуватися, відкритість до всього нового;
- точність — здатність удосконалити та завершити свій творчий проєкт;
- сміливість — здатність ухвалити рішення в ситуації невизначеності, не боятися робити власні висновки й ризикувати [12].

Особистісному розвитку студентів сприяє дискусія — колективне обговорення будь-якого питання, проблеми або порівняння інформації, ідей, думок, пропозицій. Обговорюючи спірну (дискусійну) проблему, кожен студент аргументує свою позицію. Під час підготовки майбутніх редакторів дискусії відбуваються у форматі круглого столу (обговорення питання, теми, проблеми на умовах партнерства невеликими групами студентів), панельної дискусії або зустрічі «експертної групи» (4–5 осіб із заздалегідь призначеним головою спочатку обговорюють попередньо визначену проблему в малій групі, а потім

викладають свою позицію перед усією групою), «симпозіумів» (під час яких учасники роблять повідомлення, що відображають їх точку зору на виявлену проблему, а потім відповідають на запитання аудиторії); «дебатів» (формалізованої дискусії, яка являє собою послідовне висловлювання представників команд з опозиційними, суперечливими точками зору з аргументацією та спростуванням); диспутів (коли є вступне слово, — як правило, підготовлене заздалегідь, яке ставить проблему або показує певний погляд на проблему, а потім обговорюється сама проблема). Використання формату дискусії дозволяє створити умови, необхідні для формування й розвитку комунікативної компетентності [11].

В умовах дистанційної освіти використовується платформа Moodle, яка передбачає активну позицію студента в навчальній діяльності. Платформа дає змогу застосовувати різноманітні засоби навчання (текстові файли, відеоматеріали тощо), організувати активне й пізнавальне спілкування (ресурси «Форум», «Чат»). Корисними є можливості Moodle в організації зворотного зв'язку за допомогою коментарів викладача до виконаних завдань, відкритого чи анонімного оцінювання робіт однокурсників. Ці інструменти сприяють налагодженню емоційно-психологічного контакту між студентами та викладачем і студентами, залученню таких психологічних ресурсів, як емпатія та взаємопідтримка [2].

Як дієвий інструмент організації навчальної діяльності використовуються також соціальні мережі. Наприклад, досвід спілкування в телеграмі для організації дистанційного навчання студентів під час карантину та воєнного стану дозволяє виділити такі переваги: доступність і легкість у використанні; організація командної, партнерської роботи та зворотного зв'язку різного типу й формату; взаємооцінювання; оперативність донесення інформації тощо.

На кафедрі видавничої справи та редагування використовується педагогічна діагностика, що передбачає оцінювання наявних емоційних симпатій, згуртованості студентського колективу тощо задля відбору оптимальних для цього студентського колективу або окремого здобувача освіти форм та методів, напрямів та видів навчання, яке б задовольнило інтереси всіх суб'єктів навчальної комунікації та сприяло їхньому особистісно-професійному становленню [5]. Наприклад, застосовуються невеликі онлайн-опитування у формі зворотного зв'язку для виявлення ставлення студентів до форм та змісту освітньої взаємодії, вражень чи побажань щодо дистанційних занять тощо.

Ефективними засобами персоналізації професійної підготовки майбутніх редакторів стало застосування додаткових джерел навчальної інформації (інтернет, електронні освітні ресурси, бази даних тощо) для самостійної освіти. Самостійна робота майбутніх редакторів, особливо в умовах воєнного стану, є важливим елементом їхнього професійного становлення, проте такий формат роботи може посилювати їхню замкненість на власних навчальних цілях та збільшувати відрив від інших учасників освітньої взаємодії внаслідок пасивного ставлення до роботи, очікування покрокових інструкцій, нездатності прогнозувати реакцію на виконану роботу, браку обговорення в навчальній групі.

Висновки. Особистісно орієнтований підхід полягає в тому, що навчання відповідає здібностям, можливостям, мотивації та інтересам кожного здобувача освіти. При цьому акцент у навчальному процесі переноситься з передавання знань на навчальну діяльність студента. Особистісно орієнтоване навчання передбачає діалогічність, діяльнісно-творчий характер, використання сучасного освітнього середовища; спрямованість на підтримку індивідуальних запитів здобувача освіти; відмову від готових, стандартних шляхів вирішення проблем. При цьому викладач організовує процес навчання, допомагає здобувачам освіти в саморозвитку, створює сприятливі умови для самореалізації, а не суворо регламентує навчальну роботу. За умов особистісно орієнтованого навчання з використанням диференційованого підходу, проблемних завдань, дискусій студент отримує досвід прийняття рішень, вибору життєвої позиції та осмислення цінностей, досвід самореалізації.

Щоб реалізувати особистісно орієнтований підхід, потрібно: оцінити потреби студентів, їх очікування від вивчення конкретного курсу; створювати індивідуальні та диференційовані завдання; застосовувати різні методи навчання, забезпечуючи його максимальну ефективність для кожного студента (наприклад, деякі студенти краще працюють у групах, а деякі — індивідуально); надавати зворотний зв'язок, підтримувати діалог зі студентами.

Проведене дослідження не претендує на вичерпне розв'язання проблеми реалізації особистісно орієнтованого підходу в системі професійного навчання майбутніх редакторів. Подальшого вивчення потребують питання розроблення навчально-методичного супроводу, удосконалення дистанційного навчання майбутніх фахівців на засадах особистісно орієнтованої навчальної взаємодії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бровченко А. К. Можливості інтерактивної взаємодії студентів та викладачів у процесі дистанційного навчання з позиції особистісного підходу. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія. 2020. Т. 31 (70). С. 183–190. URL: http://psych.vernadskijournals.in.ua/journal/4_2020/30.pdf (дата звернення: 10.01.2023).
2. Бровченко А. К. Психологічна готовність студентів до навчання в умовах дистанційної освіти. Психологія та педагогіка: сучасні методики та інновації, досвід практичного застосування : зб. тез наук. роб. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 23–24 жовтня 2020 р.). Львів : ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2020. С. 40–44.
3. Варзацька Л. Особистісно зорієнтоване навчання української мови в старшій школі. Вісн. Львів. ун-ту. Серія філологічна. 2010. Вип. 50. С. 47–56.
4. Дубасенюк О. А. Технологічні засади впровадження особистісно орієнтованого підходу у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2012. Вип. 29. С. 55–59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2012_29_10 (дата звернення: 10.01.2023).
5. Кулімова Ю. Г. Реалізація особистісно орієнтованого підходу в процесі фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи в умовах дистанційної освіти. Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету». 2022. № 12. С. 80–89. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2022.127>
6. Особистісно-орієнтований підхід при організації дистанційного навчання студентів / О. Г. Швець, Н. Г. Осьмук, Ю. В. Ліцман та ін. Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences. 2020. № VIII (42). С. 48–50.
7. Петрикова О. П. Особистісно орієнтована технологія формування педагогічної саморефлексії майбутніх учителів музичного мистецтва. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2022. № 2 (80). С. 120–124.
8. Пехота О. М., Старєва А. М. Особистісно-орієнтоване навчання: підготовка вчителя : монографія. 2-ге вид. доп. та перероб. Миколаїв : Іларіон, 2007. 272 с.

9. Рибка Н. Застосування особистісно-орієнтованого навчання як способу формування майбутнього спеціаліста. Формування сучасного освітнього середовища: теорія і практика : матеріали міжвуз. наук.-практ. конф.: зб. наук. пр. Ірпінь, 2020. С. 23–26.
10. Шляхи до євроінтеграції в освіті: розвивальні й проблемні технології як способи реалізації особистісно орієнтованого навчання з української мови та літератури в сучасній школі / Л. Кричун, А. Дружковська, В. Радченко, О. Злоказова. Scientific Collection «InterConf». 2022. № (134). С. 101–110.
11. Artikboyevna A. S. Discussion-innovative learning technology in the context of the transition to a personality-oriented education. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*. 2020. Vol. 8(3). P. 177.
12. Eshmirzayeva M. A. Personality-oriented approach to education and modern pedagogical technologies. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences [EJRRES]*. 2020. № 8. P. 25–30.
13. Fiiialka S., Oncovych H., Baliun O. The use of modern teaching methods in editor education in Ukraine. *Advanced Education*. 2017. № 7. P. 57–63.
14. Morrison C. D. From «sage on the stage» to «guide on the side»: A good start. *International Journal for Scholarship of Teaching and Learning*. 2014. № 8 (1). Pp. 1–15.
15. Rakhimov Z. T. Personality-oriented educational technology as a factor in achieving educational effectiveness. *Asian Journal of Multi-dimensional Research*. 2021. № 10 (10). Pp. 950–958.

REFERENCES

1. Brovchenko, A. K. (2020). *Mozhlyvosti interaktyvnoi vzaiemodii studentiv ta vykladachiv u protsesi dystantsiinoho navchannia z pozytsii osobystisnoho pidkhodu* [Possibilities of interactive interaction of students and teachers in the process of distance learning from the position of a personal approach]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Psykholohiia*, 31 (70), 183–190. Retrieved January 10, 2023, from http://psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/4_2020/30.pdf
2. Brovchenko, A. K. (2020). *Psykholohichna hotovnist studentiv do navchannia v umovakh dystantsiinoi osvity* [Psychological readiness of students to study in the conditions of distance education]. *Psykholohiia*

ta pedahohika: suchasni metodyky ta innovatsii, dosvid praktychnoho zastosuvannya. Lviv: HO «Lvivska pedahohichna spilnota».

3. Varzatska, L. (2010). Osobystisno zorientovane navchannia ukraïnskoi movy v starshii shkoli [Individually oriented teaching of the Ukrainian language in high school]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filolohichna*, Vol. 50, pp. 47–56.
4. Dubaseniuk, O. A. (2012). Teoretyko-tekhnologichni zasady vprovadzhennia osobystisno oriientovanoho pidkhodu u profesiino-pedahohichnii pidhotovtsi maibutnoho vchytelia. *Profesiina pedahohichna osvita: osobystisno oriientovanyi pidkhid* [Theoretical and technological principles of the introduction of a personally oriented approach in the professional and pedagogical training of the future teacher. Professional pedagogical education: a person-oriented approach]. *Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy*, Vol. 29, pp. 55–59.
5. Kulimova, Yu. H. (2022). Realizatsiia osobystisno oriientovanoho pidkhodu v protsesi fakhovoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoi shkoly v umovakh dystantsiinoi osvity [Implementation of a personally oriented approach in the process of professional training of future primary school teachers in the conditions of distance education]. *Elektronne naukove fakhove vydannia “Vidkryte osvitnie e-seredovyshe suchasnoho universytetu”*, Vol. 12, pp. 80–89. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2022.127>
6. Shvets, O. H., Osmuk, N. H., & Lytsman, Yu. V. (2020). Osobystisno-oriientovanyi pidkhid pry orhanizatsii dystantsiinoho navchannia studentiv [Personal-oriented approach in the organization of distance learning of students]. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, Vol. VIII (42), pp. 48–50.
7. Petrykova, O. P. (2022). Osobystisno oriientovana tekhnolohiia formuvannia pedahohichnoi samorefleksii maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva [Personally oriented technology for the formation of pedagogical self-reflection of future music teachers]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, Vol. 2(80), pp.120–124.
8. Piekhota, O. M., & Starieva, A. M. (2007). Osobystisno-oriientovane navchannia: pidhotovka vchytelia [Person-oriented learning: teacher training]. *Mykolaiv: Ilarion*.

9. Rybka, N. (2020). Zastosuvannia osobystisno-orientovanoho navchannia yak zasobu formuvannia maibutnoho spetsialista [Application of personal-oriented training as a means of forming a future specialist]. In *Formuvannia suchasnoho osvitnoho seredovysshcha: teoriia i praktyka*. Irpin.
10. Krychun, L., Druzhkovska, A., Radchenko, V. & Zlokazova, O. (2022). Shliakhy do yevrointehratsii v osviti: rozvyvalni y problemni tekhnolohii yak sposoby realizatsii osobystisno orientovanoho navchannia z ukraïnskoi movy ta literatury v suchasniï shkoli [Paths to European integration in education: developmental and problematic technologies as ways of implementing personally oriented learning of the Ukrainian language and literature in a modern school]. *Scientific Collection «InterConf»*, Vol. 134, pp.101–110.
11. Artikboyevna, A. S. (2020). Discussion-innovative learning technology in the context of the transition to a personality-oriented education. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, Vol. 8(3), pp. 177.
12. Eshmirzayeva, M. A. (2020). Personality-oriented approach to education and modern pedagogical technologies. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences [EJRRES]*, Vol. 8, pp. 25–30.
13. Fiialka S., Oncovych H., & Baliun O. (2017). The use of modern teaching methods in editor education in Ukraine. *Advanced Education*, Vol. 7, pp. 57–63.
14. Morrison, C. D. (2014). From «sage on the stage» to «guide on the side»: A good start. *International Journal for Scholarship of Teaching and Learning*, Vol. 8(1), pp. 1–15.
15. Rakhimov, Z. T. (2021). Personality-oriented educational technology as a factor in achieving educational effectiveness. *Asian Journal of Multidimensional Research*, Vol. 10(10), pp. 950–958.